

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Навчально-науковий видавничо-поліграфічний інститут Кафедра
видавничої справи та редагування**

До захисту допущено:
в. о. завідувача кафедри
Тріщук Ольга Володимирівна
«__» _____ 20__ р.

**Дипломний проєкт
на здобуття ступеня бакалавра
за освітньо-професійною програмою «Видавнича справа та редагування»
спеціальності 061 «Журналістика»
на тему: «Підготовка перекладного електронного видання твору Лорда
Дансені “Книга чудес”»**

Виконала:

студент (-ка) IV курсу, групи СР-01
Шумська Єва Олександрівна

Керівник:

доцент, канд. наук. із соц. комунікацій
Фіялка Світлана Борисівна

Консультант з мови:

доцент, канд. наук. із соц. комунікацій
Сегол Радміла Ігорівна

Консультант із бібліографії:

ст. викладач, PhD із журналістики
Скороход Тетяна Олександрівна

Рецензент:

Посада, науковий ступінь, вчене звання,
Прізвище, ім'я, по батькові

Засвідчую, що в цьому дипломному
проєкті немає запозичень з праць інших
авторів без відповідних посилань.
Студентка _____

**Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»**

Навчально-науковий видавничо-поліграфічний інститут

Кафедра видавничої справи та редагування

Рівень вищої освіти — перший (бакалаврський)

Спеціальність: 061 Журналістика

Освітньо-професійна програма: Видавнича справа та редагування

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

_____ Ольга ТРИЩУК

«22» травня 2024 р.

ЗАВДАННЯ

на дипломний проєкт студентці

Шумській Єві Олександрівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проєкту «Підготовка перекладного електронного видання твору Лорда Дансені “Книга чудес”»,

керівник проєкту Фіялка Світлана Борисівна, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент

затверджені наказом по університету від «__» _____ 20__ року № _____

2. Термін подання студентом проєкту 10.06.2024 р.

3. Вихідні дані до проєкту: проєкт містить 39 сторінок друкованого набору, 28 бібліографічних посилань та практичну частину.

4. Зміст пояснювальної записки: пояснювальна записка містить інформацію щодо створення власного перекладного електронного видання.

5. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслеників, плакатів, презентацій тощо): у пояснювальній записці міститься 3 рисунки.

6. Консультанти розділів проєкту*

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
з мови	Сегол Р. І., доцент		
з бібліографії	Скороход Т. О., ст. викладач		

7. Дата видачі завдання 22.05.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання дипломного проєкту	Термін виконання етапів проєкту	Примітка
1.	План роботи. Дослідження ринку та цільової аудиторії. Написання вступної частини	22.05.2024	Дистанційно онлайн
2.	Робота над інформаційним продуктом	29.05.2024	Дистанційно онлайн
3.	Завершення роботи над Пояснювальною запискою	05.06.2024	Дистанційно онлайн
4.	Здача дипломного проєкту (завершеного) на кафедру. Попередній захист дипломного проєкту на засіданні кафедри	10.06.2024	Дистанційно онлайн

Студент _____

Єва ШУМСЬКА

Керівник _____

Світлана ФІЯЛКА

*Консультантом не може бути зазначено керівника дипломного проєкту.

ВІДОМІСТЬ ДИПЛОМНОГО ПРОЄКТУ

№ з/п	Формат	Позначення	Найменування	Кількість листів	Примітка
1	A4		Завдання на дипломний проєкт	2	
2	A4	ДП ХХХХ. 00.000 ПЗ	Пояснювальна записка	40	
3	A1	ДП ХХХХ. 01.000 ТК	Дипломний проєкт «Підготовка перекладного електронного видання твору Лорда Дансені “Книга чудес”»	82	
4	A1	ДП ХХХХ. 02.000 ТК		1	
5	A1	ДП ХХХХ. 03.000 ТК		1	
6	A1	ДП ХХХХ. 04.000 ТК		1	
7	A1	ДП ХХХХ. 05.000 ТК		1	
8	A1	ДП ХХХХ. 06.000 ТК		1	
9	A1	ДП ХХХХ. 07.000 ТК		1	

				ДП ХХХХ 00.000.00		
	ПІБ	Підп.	Дата	Відомість дипломного проєкту	Лист	Листів
Розробн.	Шумська Є. О.				1	1
Керівн.	Фіялка С. Б.				КПП ім. Ігоря Сікорського Каф. ВС та Р Гр. СР-01	
Консульт.	Сегол Р. І.					
Консульт.	Скороход Т. О.					
В. о. зав.каф.	Трішук О. В.					

**Пояснювальна записка
до дипломного проєкту
на тему: «Підготовка перекладного електронного
видання твору Лорда Дансені “Книга чудес”»**

Київ — 2024 року

АНОТАЦІЯ

Шумська Є. О. Підготовка перекладного електронного видання твору Лорда Дансені «Книга чудес».

Науковий керівник — Фіялка Світлана.

Дипломний проєкт — Кафедра видавничої справи та редагування Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Київ, 2024.

Підготовка перекладного електронного видання твору Лорда Дансені «Книга чудес».

Мета дослідження — створення електронного видання збірки оповідань Лорда Дансені «Книга чудес».

Проаналізовано теоретичні аспекти редагування художніх перекладних текстів та окреслено взаємозв'язок роботи редактора та перекладача. Було визначено концепт видання, виявлено його конкурентне середовище, а також запропоновано способи просування книги. Було розроблено власне художньо-літературне перекладне електронне видання.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури. У першому розділі було висвітлено поняття «переклад» та «художній переклад», було окреслено специфіку останнього, а також визначено особливості роботи перекладача та редактора над такими текстами. У другому розділі проаналізовано конкурентне середовище нашого видання, визначено цільову аудиторію майбутнього видання, розроблено стратегію його просування та схарактеризовано особливості розробки.

За результатами дослідження було зроблено висновок, що сучасний український ринок потребує великої кількості нових перекладів і важливо мати фахівців, які здатні опрацьовувати такі тексти, розуміючись на їхніх особливостях, та було розроблено власний проєкт.

Ключові слова: переклад, художній переклад, редагування, електронне видання.

SUMMARY

Shumska Y.O. Preparation of a translated electronic edition of Lord Dunsany's «The Book of Wonder».

Research supervisor Svitlana Fiialka.

Diploma project Department of Publishing and Editing, National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”, Kyiv, 2024.

Preparation of a translated electronic edition of Lord Dunsany's «The Book of Wonder».

The purpose of the study is to create an electronic edition of Lord Dunsany's collection of short stories «**The Book of Wonder**».

The project analyzes the theoretical aspects of editing literary translated texts and outlines the relationship between the work of the editor and the translator. The idea and concept of the publication were defined, its competitive environment was identified, and methods of book promotion were formed. The author has developed and prepared his own literary and artistic translated electronic edition.

The paper consists of an introduction, two chapters, conclusions, and a list of references. The first chapter highlights the concepts of “translation” and “literary translation”, outlines the specifics of the latter, and defines the peculiarities of the work of a translator and editor on such texts. The second section analyzes the competitive environment of our publication, identifies the target audience of the future edition, develops a strategy for its promotion, and characterizes the specifics of its development.

The study concluded that the modern Ukrainian market needs a large number of new translations and it is important to have specialists who are able to process such texts, understanding their peculiarities, and developed our own project.

Keywords: translation, literary translation, editing, electronic edition.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	11
1.1. Суть поняття «художній перекладний текст» та його специфіка	11
1.2. Особливості роботи редактора над художнім перекладним текстом	15
РОЗДІЛ 2. РОБОТА НАД ЕЛЕКТРОННИМ ВИДАННЯМ «КНИГА ЧУДЕС»	
ЛОРДА ДАНСЕНІ.....	19
2.1. Оцінювання конкурентного середовища власного перекладного	
літературно-художнього видання.....	19
2.2. Підготовка електронного перекладного видання та його просування ..	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	37

ВСТУП

Актуальність теми. За роки повномасштабного вторгнення українська книжка стала як ніколи затребувана, особливо після багаторічного засилля російськомовної літератури.

Проаналізувавши становище сучасного книжкового українського ринку, ми з'ясували, що нам категорично не вистачає асортименту літератури химерного жанру. Ми спинилися на творчості Лорда Дансені, основоположника жанрів химерної прози та фентезі. Оскільки його ніколи не перекладали українською, наш переклад буде дебютним. Ми також вирішили зробити наш проєкт в електронному вигляді, тому що таким чином наше видання буде більш доступним та мобільним.

Мета проєкту — підготувати власне електронне перекладне видання збірки оповідань «Книга чудес» Лорда Дансені.

Під час виконання нашого проєкту, ми поставили перед собою такі **завдання:**

- проаналізувати конкурентне середовище потенційного видання, аби зробити його тему та концепцію унікальною, а також продумати стратегії його просування;
- перекласти та відредагувати перекладений текст, спираючись на теоретичні засади роботи перекладача та редактора;
- створити та зверстати макет нашого видання;
- реалізувати наше видання у форматі PDF.

Для досягнення поставленої мети кваліфікаційної роботи було використано такі **методи та принципи дослідження:**

- аналітико-синтетичний метод для опрацювання наукових джерел;
- принцип системного підходу, який полягав у комплексному вивченні теоретичних засад дослідження;
- порівняльний метод, завдяки якому ми змогли проаналізувати конкурентне середовище нашого проєкту;

- метод класифікації задля досягнення структурно-логічної впорядкованості викладу матеріалу дослідження;
- індуктивний метод для узагальнення даних, отриманих у ході дослідження.

Теоретичну основу кваліфікаційної роботи становлять статті та книги як іноземних, так і вітчизняних дослідників та літературознавців, серед яких Зіновій Партико, Віктор Коптілов, Тетяна Некряч, Максим Стріха та багато інших.

Структура та обсяг пояснювальної записки. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів (теоретичного та практичного), висновку та списку використаної літератури. Обсяг — 40 сторінок. Список використаної літератури містить 28 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Суть поняття «художній перекладний текст» та його специфіка

Задля того, аби краще розуміти тему дослідження, насамперед розглянемо поняття «перекладний текст». Український мовознавець Віктор Коптілов дає визначення перекладного тексту як такого, який «зберігає зміст повідомлення, але має іншу мовну форму» [1, с. 4]. У посібнику для перекладачів від Тетяни Некрач та Юлії Чалої наведено визначення цього поняття як специфічної діяльності розумового процесу, унаслідок якої ми трансформуємо оригінальне повідомлення на зрозумілу нам мовну форму, але зі збереженням якості оригіналу [2, с. 9].

В Україні переважають переклади з англійської, французької, німецької та польської мов. Мовний діапазон перекладацької діяльності в Україні потрібно стрімко й масштабно розширювати, адже іноземні видання потужно впливають на подальші тенденції українського видавничого ринку (поглянути, до прикладу, на популярність книг фентезійного жанру за кордоном після того, як масово почала виходити така перекладна література, вітчизняні автори також почали стрімко видавати книжки аналогічного жанру) [3]. Тим паче після скількох років, коли російськомовна книжка витісняла українськомовну з її ж ринку, знову стрімко зростає інтерес до видань вітчизняною мовою, і ті лакуни перекладної літератури, яких катастрофічно не вистає, потрібно терміново поповнювати.

Однак, далеко не всі погоджуються з важливістю перекладних текстів: у своєму дослідженні Віктор Ткаченко, Ірина Чеботарьова, Петро Киричок та Зоя Григорова висловлюють думку, що найбільший внесок до української видавничої справи роблять саме оригінальні тексти й сучасним видавцям слід займатися саме цю нішу. Але вони погоджуються з тим, що без перекладних видань ми поки що не матимемо змоги заповнити український ринок так, аби задовольнити потреби всіх читачів. Потрібно видавати, передусім, ті тексти, які привели до фурору в міжнародній книжковій спільноті [4, с. 113–115]. Проте, у тій ситуації, в якій зараз перебуває український ринок перекладних

видань, це не є правильним твердженням, адже таким чином він не матиме мультикультурного розмаїття. Тим паче, як стверджує відомий український перекладач Максим Стріха, перекладна література привносить неабиякий внесок в українізацію на тих теренах, де вона не може розвиватися самотужки в інші способи [5, с. 198].

Перекладні тексти є надзвичайно важливою ланкою обміну соціокомунікативним досвідом між іншими державами, що дозволяє нам пізнавати культурні, наукові та соціальні принципи творення суспільства інших країн [6, с. 164–167]. Не менш важливим є й художній переклад. Згідно з дослідженнями Тетяни Ніколаєвої, переклад має дві основні функції — інформативну й творчу, й останній пункт є особливо важливим складником художнього перекладу [7, с. 125].

Художній переклад, фактично, має таке саме визначення й ті самі функції, що й звичайний перекладний текст, але з особливостями. Він має відповідати таким критеріям, як стислість, лаконічність, точність та літературність [8, с. 407–408]. Робота над художнім текстом є навіть важчою, адже потребуватиме як від перекладача, так і від редактора професійного володіння не тільки англійською й українською мовами, а також навичками роботи з текстом на стилістичному рівні.

Текст має бути правильно адаптований на зрозумілу читачеві перекладу мовну форму й коректно подати закладені в ньому «емоції, асоціації та ідеї» [9, с. 428]. При цьому під час «охудожнення» перекладного тексту потрібно бути надзвичайно обережним, аби за емоційністю та надмірною літературністю не втрачати суть першоджерела: узяти, до прикладу, переклад однієї з книг Рея Бредбері від Олександра Мокровольського і порівняти один з його уривків з оригіналом: *«I saw myself lost in that nest of gape-mouthed hungry birds waiting to be fed on brief encounters, flash photographs, ink-signed pads. And as the sun vanished and the moon rose in memory, I saw myself roller-skating nine miles home on the empty sidewalks, dreaming I would someday be the world's greatest author or a hack*

writer at Fly by Night Pictures» (A graveyard for lunatics : another tale of two cities by Ray Bradbury. New York : Perennial, 2001. 307 p.) та «Узледів я і самого себе в тому гнізді роззявленоротих голоднющих птахів, що вичікують, аби їх підгодували короткою зустріччю-перестріччю, світлинами зі спалахом магнію, чорнильно підавтографованими блокнотами. А коли в пам'ять моїй щезло сонце і зійшов місяць, побачив, як я на роликах кіть-кіть дев'ять миль до себе додому, по спустілих хідниках, мріючи, як одного чудового дня стану найславетнішим у всьому світі письменником чи ж бодай щоденнико-халтурним літератором “Мусі” при “Найт-Пікчерс”» (Бредбері Р. Цвинтар для божевільних : ще одна бувальщина про два міста. Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2018. 384 с.). Помітно, що часом перекладач вдається до надмірної кількості художніх засобів, яких в оригіналі немає. Це не стільки псує розуміння першоджерела, скільки спотворює читацьке сприйняття оригінального тексту. Аби такого не відбувалося, перекладач повинен спочатку глянути на оригінал «читацьким» оком, а потім уже декодувати текст під його сприйняття [2, с. 9].

Та це далеко не єдина проблема, яка може виникнути під час роботи з перекладним художнім текстом.

Потрібно максимально наближатися до індивідуального стилю автора оригіналу, але слід пам'ятати, що зміна деяких форм не шкодитиме тексту, а, навпаки, покращуватиме його. Нерідко це стосується так званих «мовних ігор», під час яких тим, хто працює над текстом, доводиться підлаштовувати першоджерело під сприйняття та контекст для читача перекладної літератури [10, с 144–145]. До прикладу, перекладач, який працюватиме над оповіданням Лі Брекett «Завіса Астелару», зіштовхнеться з грою слів, яку йому доведеться адаптувати: до головного персонажа тривалий час звертаються за ім'ям «J» («Джей»), поки читачеві не дають роз'яснення, що це скорочено від «Judas» («Іуда»), що для українськомовного читача не матиме ніякого сенсу, якщо перекладач не зможе опрацювати таку деталь. Йому потрібно буде або змінювати ім'я героя, або ж надавати виноску, в якій

він пояснюватиме мовну гру читачеві. Тут постає ще одне надзвичайно делікатне питання: наскільки глибоко перекладачеві художньої літератури слід втручатися в текст? Важливо пам'ятати, що один з основних впливів на подальший процес перекладу художнього тексту мають саме культурні відмінності [11, с. 82]. Для цього слід працювати над адаптацією тексту, в яку входять такі аспекти, як:

- зміна культурних і традиційних явищ, які будуть зрозумілі його цільовій аудиторії;
- зміна мовних конструкцій з метою створення більш гармонійного й читабельного перекладу;
- зміна структури першоджерела, завдяки чому мова перекладу читатиметься без «перешкод»;
- зміна контекстів, що дає змогу читачеві краще розуміти певні явища й «перенести» їх на власний досвід [11, с. 84]

Та перекладач має бути обережним, аби припасовувати цю адаптацію в текст саме тоді, коли цього дійсно потребує першоджерело. Чудовий тому приклад переклад книжок Террі Пратчетта від Видавництва Старого Лева. У них читач може знайти чимало посилань саме на українські культурні та суспільні явища, яких немає в оригіналі: з одного боку, це дозволяє йому краще зчитувати гумористичність певних епізодів у першоджерелі, а з другого, губить ті культурні повідомлення, які в ньому зашифрував автор.

Тож, переклад це припасування змісту повідомлення-першоджерела до іншої мовної форми з багатоаспектним урахуванням її особливостей. Найважче працювати саме з художніми текстами, адже вони мають відповідати низці критеріїв, які містять в собі не тільки лаконічність, точність та стислість, а також і літературність. Для того, аби зберегти художню точність першоджерела, автор може вдаватися до різноманітних текстових трансформацій, які звуться «адаптацією» й включають у себе зміни на рівні змісту. Однак під час роботи з художнім текстом слід дотримуватися певних правил, аби під цими змінами та надмірною художністю не втратити сенс

першоджерела. Як перекладач, так і редактор, який потім допрацьовуватиме перекладений текст, повинні не тільки добре володіти англійською, а також й українською мовами, дотримуватися балансу між креативністю та своїми теоретичними знаннями для створення довершеного художнього перекладу.

1.2. Особливості роботи редактора над художнім перекладним текстом

Зважаючи на стрімке зростання інтересу до українськомовних книжок, кількість перекладних найменувань на вітчизняному ринку стрімко збільшилася за останні кілька років. Саме тому до процесу видання такої літератури повинно бути залучено більшу кількість фахівців, які доведуть переклад до тієї форми, яка буде не тільки відповідатиме запитам адекватності перекладу, а й максимально розкриватиме емоції, настрої та повідомлення, що були закладені автором оригіналу.

Над редагуванням перекладеного тексту можуть працювати як сам перекладач у процесі роботи над ним, так і редактор [12, с. 179]. Звичайно, набагато кращим буде той варіант, коли після перекладача текст додатково опрацює редактор, адже таким чином він зможе надати поради щодо покращення перекладу. Можна було б сказати, що редактор тут виступатиме в ролі читача, якому судилося ознайомитися з твором не через оригінал, а через його вторинне опрацювання, однак важливим нюансом є те, що редактор, бажано, має попередньо ознайомитися з оригіналом твору, адже тоді він зможе поглянути на опрацьований текст з більш професійної точки зору й правильніше пропрацювати з перекладачем проблемні місця тексту [13, с. 205]. Це важливо, тому що, на відміну від роботи над оригінальним текстом, у редактора чи перекладача не завжди є можливість зв'язатися з автором оригіналу напряду й пропрацювати деякі спірні деталі — їм доводиться виходити зі складних ситуацій, спираючись виключно на свої знання, навички та креативність [14, с. 39].

Варто пам'ятати, що робота над перекладами є комплексною. Особливо, якщо вона стосується художніх текстів, які зазвичай потребують

значно ґрунтовнішої роботи, аніж, наприклад, науковий текст, принаймні тому, що науковий стиль є більш усталеним і має свої чіткі вимоги, а в художньому редактору та перекладачеві доводиться максимально спиратися саме на настрій першоджерела. У художньому тексті можуть бути припустимими навмисні лексичні помилки з метою передавання певних змістових особливостей [15, с. 27]. Узяти, до прикладу, серію оповідань Генрі Каттнера «Хроніки Гогбенів», в якій особливості розумового розвитку героїв, які живуть в американській глибинці й автором описуються в певному гумористичному тоні, він передає через навмисне неправильний правопис слів у такому випадку перекладачеві та редактору теж доведеться добирати відповідні еквіваленти українською мовою. У перекладі наукового тексту це не є припустимим. Еквіваленти для оцінювання якості художнього перекладу є такими (саме на них може спиратися редактор, коли в майбутньому перевірятиме його якість перед початком своєї роботи):

- відтворення сталих виразів методом добору еквівалентних для мови перекладу (сюди ж можна віднести вміння перекладачем адаптувати крилаті вислови, приказки, прислів'я, фразеологізми тощо);
- відсутність у тексті будь-яких упуцень, або ж, навпаки, зайвих доповнень — перекладач повинен уникати так званого «вільного перекладу»;
- максимальна смислова та емоційна близькість до першоджерела та відсутність хиб, що їх утворюють;
- брак граматичних, орфографічних, лексичних та синтаксичних помилок [16, с. 56].

Такі перевірки тексту є необхідними, адже проблемні ситуації, що були упуцнені перекладачем та редактором можуть призвести до того, що втратиться сенс авторського оригіналу. Однак варто пам'ятати, що переклад «представляє» читачеві першоджерело, тож, аби не змінити його суті, потрібно звертати увагу на наведені вище пункти [17, с. 125]. Редакторіві

також слід зосереджуватися на таких аспектах редагування, як «смісловий, жанрово-стилістичний, лексичний та граматичний», аби максимально пропрацювати текст після перекладача [18, с. 40].

Професор Зіновій Партико навіть висуває таку пропозицію, яка має мінімізувати кількість помилок під час перекладу: редактор та перекладач повинні спочатку разом ознайомитися зі змістом оригіналу, аби краще зрозуміти його настрій, жанр, тон, особливості його подальшого оформлення та майбутнього поліграфічного виконання, виокремити певні проблемні прогалини тощо [19, с. 2]. Згідно з його дослідженнями, норми редагування перекладу можна ділити на загальні (мається на увазі попередня комплексна перевірка всього тексту) та галузеві. До галузевих входять інформаційні, соціальні, композиційні, логічні, лінгвістичні, психолінгвістичні, видавничі та поліграфічні — їх метою є розглянути переклад з різних аспектів і, таким чином, проаналізувати його на такому рівні, аби в подальшому можна було ґрунтовніше пропрацювати еквівалентність тексту [19, с. 2–5].

Однак, варто пам'ятати, що адекватність перекладу все одно завжди стоятиме вище його еквівалентності — як би добре перекладач та редактор не змогли б опрацювати якесь посилення, якщо вони втратили адекватність перекладу й припустилися помилок у викладі змісту в більш глобальному значенні, навряд чи тоді експерименти з адаптацією буде оцінено належно. Якщо все ж опрацьовувати переклад не стільки на рівні його відповідності до оригіналу, а саме до його текстової адекватності, то деякі дослідники пропонують звертати увагу на такі особливості, як фонетика, граматики та синтаксис [14, с. 39]. За таким принципом робота редактора перекладного тексту майже ніяк не відрізнятиметься від роботи фахівця, який працює над оригінальним текстом. У такому випадку текст принаймні буде читабельним і доступним для сприйняття читача, однак варто пам'ятати, що найкращим варіантом все одно буде ґрунтовне опрацювання тексту з точки зору як адекватності, так й еквівалентності.

На цьому також наголошують й інші мовознавці у своїх працях, стверджуючи, що в основі перекладу літературно-художніх видань повинен лежати «зіставний аналіз першоджерела і друготвору» [20, с. 193–195]

Якщо ж розглядати алгоритм дій редактора загалом, то фахівець має відбуватися так, як і під час роботи з будь-яким іншим текстом: спочатку редактор має ознайомитися з текстом, а потім вже глибше опрацьовувати текст.

Отже, робота редактора над перекладним художнім текстом є надзвичайно кропіткою, і її слід виконувати, спираючись на комплексні засади. Редактор має опрацьовувати текст у чотирьох основних напрямках — смислового, жанрово-стилістичного, лексичного та граматичного, аби повноцінно передати не тільки зміст першоджерела, а й його емоційне забарвлення, тон, настрій тощо. І, хоч багато хто з фахівців і наголошує, що адекватність перекладу переважає над його еквівалентністю, всебічний аналіз як першоджерела, так і вторинного перекладеного тексту має допомогти редактору з ґрунтовним підходом до тексту, який, аби повністю виконувати свої соціокомунікативні функції, повинен сягати не тільки максимальної змістової передачі, а й тих нюансів, що притаманні саме художньому перекладу.

РОЗДІЛ 2. РОБОТА НАД ЕЛЕКТРОННИМ ВИДАННЯМ «КНИГА ЧУДЕС» ЛОРДА ДАНСЕНІ

2.1. Оцінювання конкурентного середовища власного перекладного літературно-художнього видання

Завдяки підвищеному інтересу до українськомовної книги, вітчизняний ринок, попри всі загрози та складні обставини, які зі зрозумілих причин заважають повноцінній роботі книговидавничих установ, активно поповнюється різноманітною літературою. Видавництва зараз цілком можуть продемонструвати показники з кількості виданих книжок близькі до тих, що були до початку повномасштабного вторгнення. За 2023 рік було видано близько 13300 книжок тиражем орієнтовно в 20 мільйонів [21]. Це показник на 56,7 % переважає той, що був у 2022 році, однак менший за той, що був у 2021 році, майже на 30 % [22]. Але, враховуючи, як на другий рік повномасштабного вторгнення цей показник піднявся порівняно з першим, можна зробити висновок, що галузь, попри всі перепони, продовжує розвиватися.

Однак, звичайно, ринок, який стільки років перебував під засиллям російськомовної книжки, не може всього за кілька років стати повноцінно заповненим. Якщо проаналізувати вибір того, що читачам у царині перекладних художньо-літературних видань пропонують найбільші майданчики з продажу книг, або які новинки анонсують видавництва на подальші кілька років, то вимальовуються певні тенденції, згідно з якими можна виокремити такі жанри, з якими найчастіше працюють наші видавництва:

- романтичні комедії (такі книжки пропонують майже всі великі українські видавництва: «Vivat», «ArtBooks», «КСД», «РМ», «Видавництво Старого Лева», «Видавництво», «#книголав» тощо);
- класика світової літератури (нерідко вони видаються цілими лінійками в окремих видавництвах: так, наприклад, «Лабораторія» має свою серію «Лабораторія класики», «#книголав» — «Золоту

полицю», «Видавництво Жупанського» — «Майстрів світової прози», «Навчальна книга — Богдан» — «Маєстат слова» та багато інших);

- трилери та детективи (варіативність найменувань на українському ринку теж вражає — таку літературу видають «КСД», «Vivat», «РМ», «КМ-Букс», «ArtBooks», «Жорж», «#книголав», «Темпора» та багато інших);
- фентезі та фантастика (подібну літературу видають «КСД», «Vivat», «Видавництво Старого Лева», «Астролябія», «Видавництво Жупанського», «КМ-Букс» та багато інших).

Здається, що це досить ґрунтовний перелік того, що видавництва можуть запропонувати українському читачеві в теперішніх реаліях, але насправді це надзвичайно маленький асортимент з усього ореолу світової літератури. Ми досі маємо безліч незаповнених лакун, й одна з найбільш відчутних — це брак перекладних видань у жанрі химерної прози («weird fiction»), а особливо її класичної частини.

Химерна проза — це жанр літератури, який розповідає про нереальні події, що поєднуються з надмірним умовним, непритаманним для нашого світу, якого автор досягає різноманітними художніми засобами та надмірною театральністю [23, с. 198]. Таким чином, химерна проза надзвичайно близько стоїть біля витоків магічного реалізму, але все ж має свої певні особливості. Наприклад, американський дослідник химерної літератури та горору Сунанд Трямбак Джоші характеризує химерну прозу навіть не стільки як окремий піджанр, а як спосіб погляду та метафоричної обробки того, як автор бачить довколишній світ чи окремі ситуації [24, с. 11]. Узяти, наприклад, «Перевтілення» Франца Кафки — твір, в який було закладено особисті переживання автора, що було «перепаковано» в химерну художню обгортку з алегоричним образом жука.

Сунанд Трямбак Джоші виділяє такі окремі течії химерної прози:

- фантастика;

- надприродні жахи;
- жахи без надприродного;
- квазінаукова фантастика;
- роздвоєна реальність;
- твори невизначеного жанру, або ж такі, що поєднують одразу декілька з перерахованих вище пунктів [24, с. 6–11].

В українській літературі найвідомішими авторами, які писали в цьому жанрі, є Григорій Квітка-Основ'яненко, Микола Гоголь, Олекса Стороженко, Олександр Ільченко, Валерій Шевчук та багато інших [25, с. 1–3]. Найвідомішими представниками цього жанру у світовій літературі є Едгар Аллан По, Елджернон Блеквуд, Говард Філіпс Лавкрафт, Роберт Вільям Чемберс, Артур Мекен та Лорд Дансені [26]. Твори всіх зазначених авторів, крім Лорда Дансені, було видано у «Видавництві Жупанського».

Лорд Дансені — це творчий псевдонім Едварда Джона Мортон Дракса Планкетта, 18-й барона Дансені (1878–1957), чия дебютна збірка короткої прози «Боги Пегани» вийшла у 1905 році за авторські кошти [27, с. 27–30]. Відтоді автор здобув у читачів неабияку популярність, адже у своїх творах користувався прийомами «вторинного світу», створюючи вигадані світи й істот, що їх заселяють. Його творчий доробок складається із чималої кількості віршів, п'єс, романів, двох автобіографій та низки збірок короткої прози, за які він і здобув найбільшу популярність: крім дебютних і надзвичайно успішних «Богів Пегани», він також є автором таких зібрань оповідань, як «Час і Боги», «Оповідь мрійника», «Книга чудес», «Остання книга чудес», «Чоловік, що з'їв сфінкса», «Подорожні оповідки містера Джозефа Джоркінса» та багато інших. Впливи Лорда Дансені чітко простежуються у творчості Говарда Філіпса Лавкрафта, Роберта Ірвіна Говарда, Кларка Ештона Сміта, Джона Рональда Руела Толкіна, Артура Кларка, Урсули Ле Гуїн, Майкла Муркока, Террі Пратчетта та багатьох інших. Лорд Дансені є одним із найперших знакових письменників у жанрі

химерної прози, який у подальшому надзвичайно сильно вплине саме на фентезійну прозу.

Його «Книга чудес» вважається тією збіркою, яка позначила його найбільший розвиток як письменника, адже попередні видані ним зібрання короткої прози відзначалися ще меншими обсягами та обмеженнями в одному й тому самому казковому світі. Саме тому ми й взяли в роботу саме цю книжку, адже вона є, по-перше, найвідомішою у творчому доробку автора, а по-друге, демонструє один з його найбільших літературних успіхів і задає вектор усій його подальшій сформованій творчості.

І хоч у «Книзі чудес» і можна знайти чимало елементів, притаманних фентезійному піджанру, дати йому саме таке визначення не є правильним, тому що його історії, якраз-таки, пронизані надмірними гумором, іронією та надмірною театральністю, які тільки слугують тлом для певних коментарів, що тривожать автора. До того ж Говард Філіпс Лавкрафт у своєму есеї «Надприродній жах у літературі» зазначає, що Лорд Дансені вправно поєднує біблійні мотиви, фентезійні елементи, власну міфологію, що спирається на європейські фольклорні традиції та космічного жаху або ж жаху невідомого, згідно з якими його герої відчують небезпеку, але точно не можуть визначити її походження [28]. Це й відгороджує його від всеохопного маркування як автора фентезійних історій, але те, що його історії міцно ґрунтуються саме на засадах, притаманних цьому жанру, можна використовувати для подальшої промоції цього видання.

Тож, аби розглянути потенційних конкурентів на ринку, потрібно звернутися саме до тих українських видавництв, які друкують химерну прозу або фентезійні твори. Оскільки наше видання є, насамперед, електронним, потрібно зважати також і на те, чи пропонують наші конкуренти таку літературу своїм потенційним клієнтам.

Найбільший асортимент творів химерної прози на українському ринку читачеві пропонує саме «Видавництво Жупанського» — у нього є ціла серія видань під назвою «Майстри готичної прози», в якій вони видають авторів,

чию творчість можна віднести до жанрів горору, химерної прози, фантастики та фентезі. Станом на зараз у серії вийшли твори таких авторів, як Говард Філіпс Лавкрафт, Едгар Аллан По, Алістер Кровлі, Амброуз Бірс, Абрахам Мерріт, Роберт Вільям Чемберс, Кларк Ештон Сміт та Артур Мекен. Видавництво також анонсувало у своїх видавничих планах на наступні роки, що планує видання книг Густава Майрінка та Елджернона Блеквуда. Саме це видавництво ми би окреслили як одного з наших найбільших конкурентів, адже воно має найбільшу вибірку авторів химерної прози на українському ринку, має серед читачів жанру неабиякий попит, а також, що важливо, пропонує своєму читачеві як паперовий варіант видання, так і електронний, що роблять далеко не всі видавництва.

Другим видавництвом, яке теж видає книжки цього жанру або ж принаймні подібних до нього, є «Навчальна книга — Богдан». Це видавництво не має такого чітко окресленого тематичного спрямування, як «Видавництво Жупанського», але особливо часто звертається до видання фантастики, жахів та дешиці химерної прози. Це — Рей Бредбері, П'єр Буль, Кліффорд Сімак, Роберт Блох, а також плануються видання Урсули Ле Гуїн. У своїх анонсах на наступні кілька років видавництво повідомило про свої наміри на видання кількох книг та збірок Лорда Дансені, що, попри те, що видання не так добре лягає у видавничий портфель, як у «Видавництва Жупанського», робить це видавництво нашим найбільшим конкурентом. Однак «Навчальна книга — Богдан» зовсім не пропонує електронні книги на свою художню літературу, завдяки чому наше видання буде в пріоритеті в тих, хто читає саме електронні книжки.

Зазначені вище видавництва можна назвати нашими двома найбільшими конкурентами, однак варто також звернути й на ті, які потенційно могли б взяти в роботу цього автора. Це також видавництво «Астролябія», яке видає українською твори Джона Рональда Руена Толкіна, а також відомих класиків з Ірландії (Лорд Дансені хоч і був народженим у Великій Британії, є саме представником стародавнього ірландського роду й

вважається англомовним ірландським письменником). Але це, якщо спиратися виключно на ці два показники, інших видань, які були б більш дотичними до жанру, у видавництві немає. До тих видавництв, які б потенційно могли ввійти в коло наших конкурентів, належать «NeboBookLab Publishing», адже воно часто видає класичні химерні твори у великих подарункових форматах з ілюстраціями, «Фоліо», тому що в них досить великий асортимент класичної літератури, який, однак, псується поганими враженнями від неякісного поліграфічного оформлення, а також «КМ-Букс» та «КСД», які іноді видають дотичних до жанру авторів.

Варто також розглянути спеціалізоване молоде українське видавництво «Кажан», яке позиціонує себе як «видавництво weird fiction та жанрово невизначених книжок», активно веде блог, в якому ділиться історією жанру, завдяки чому популяризує на теренах українськомовного мережевого простору (важливо зазначити, що всі вищевказані видавництва майже не займаються такою інформаційною діяльністю, хоча це надзвичайно важливий складник, завдяки якому вони не тільки б змогли зацікавити цим жанром інших людей, а й сприяли тим самим підвищенню своїх продажів), але поки що видавництво не анонсувало жодної книги, хоч і обіцяє, що працюватиме не тільки над творами українських авторів, а й над зарубіжними.

Потенційно публікацією творів Лорда Дансені також могла б займатися інтернет-спільнота «Бабай», яка є найбільшою серед усіх в Україні, що займається популяризацією «темного мистецтва». «Бабаї» не тільки мають свій сайт, на якому публікують дотичні до тем горору, трилеру, фентезі, фантастики та химерної прози матеріали, а ще й ведуть свій канал на YouTube, на якому викладають аудіокниги в зазначених вище жанрах, й випускають свої збірки та фензіни. У своїх фензінах «Бабай» нерідко друкує не тільки твори й матеріали українських авторів, а ще й перекладені художні твори, що відповідають концепції видання. А в їхній прийдешній збірці, яку

вони анонсували на кінець цього року, має бути переклад повісті Шерідана Ле Фаню «Кармілла».

Завдяки тому, що жанр прози й творчість Лорда Дансені є доволі специфічними, конкурентне середовище видання не можна назвати аж таким великим, як, скажімо, якби ми займалися розробкою видання в жанрі детективу. Але з цього випливає інша проблема: чи буде в такому випадку наше видання затребуваним і чи зможе зацікавити читача? Адже, з одного боку, це надзвичайно важливо — поповнювати лакуни навіть такою нішевою літературою, бо вона теж може знайти свого читача. А з другого, чи дійсно вигідно українському видавцеві вкладати свої кошти та інші ресурси, аби видавати щось, що гарантовано не стане великими бестселером, ураховуючи становище сучасного українського ринку?

На нашу думку, якщо для видання зробити якісну промоцію й правильно вирахувати його аудиторію, то навіть таке специфічне видання зможе знайти свого читача. Слід зважати, що, оскільки наше видання є електронним, воно має такі дві основні переваги: воно точно буде дешевшим за паперові примірники книг аналогічного жанру й буде мобільним для тих, хто не любить із собою носити зайві речі.

Отже, попри те, що за останні кілька років активно видається перекладна художня література, все ж вітчизняний ринок має певні лакуни, які потребують термінового наповнення. І жанр химерної прози є саме таким, навіть попри те, що в Україні є кілька досить великих видавництв, які займаються виданням подібної літератури.

Химерна проза — це піджанр, який містить у собі елементи, притаманні жахам, фантастиці та фентезі, серед представників якої українською можна прочитати найвідоміших світових представників є такі імена, як Едгар Аллан П, Говард Філіпс Лавкрафт, Артур Мекен, Амброуз Бірс, Кларк Ештон Сміт. Виданням цього жанру в Україні займається відносно мало видавництв — саме тому ми й вирішили взяти в роботу текст автора подібної літератури.

Ми працювали над розробкою видання саме його збірки оповідань «Книга чудес», адже воно найкраще підходить для ознайомлення з творчістю цього автора та є найпопулярнішою. Розглянувши асортимент наших конкурентів, ми дійшли висновку, що наш продукт є унікальним й має свої переваги, а саме невисоку вартість, мобільність, а також зміст, адже це перше видання Лорда Дансені українською.

2.2. Підготовка електронного перекладного видання та його просування

Створення видання охоплювало такі етапи:

- ідейне планування змісту видання, його формату, особливостей, переваг тощо;
- робота над його наповненням. У нашому випадку — це переклад та подальше редагування збірки оповідань «Книги чудес» Лорда Дансені;
- дизайн та верстання готового тексту й надання йому того вигляду, в якому ми плануємо демонструвати його потенційним читачам;
- реалізація нашого видання.

Оскільки ми вже продумали концепцію нашого видання, спершись на аналіз асортименту українських видавництв і виявивши, чого бракує, ми вирішили працювати над текстом того автора, якого ще не видавали на вітчизняному ринку, і такого жанру, який не є надто відомим, але все ж є затребуваних серед певної аудиторії, таким чином зайнявши нішу, що поки що є відносно порожньою. Ми також вирішили працювати над електронним виданням у форматі PDF, тому що це зробить кінцевий продукт дешевшим для споживача і зручним для використання незалежно від того, з якого пристрою він зчитуватиметься.

Тож після того, як ми визначилися з ідеєю та концепцією, то почали перекладати текст, який у подальшому редагуватимемо й заливатимемо в макет.

Попередньо ми ознайомилися з декількома оповіданнями з цієї збірки, аби зорієнтуватися на її настрій та тон, а також прочитали кілька аналітичних статей про творчість автора, щоб краще зрозуміти, чим він надихався під час написання свого тексту, і тримати це як приклад для стилістичної адаптації перекладу.

Уже з перших текстів стає зрозуміло, що збірку пронизано казковістю та фентезійністю і, попри невеличкий обсяг цих оповідок, це далеко не найлегший текст, за переклад якого можна взятися. По-перше, потрібно зважати, що оригінал було видано ще в 1912 році, тому цей текст має застарілі слова, вирази та конструкції. По-друге, Лорд Дансені, чий твори і без того мають характерні піднесені, майже біблійні мотиви, нерідко вдається до навмисної архаїзації тексту, аби стилістично надати йому ще більшої спорідненості до традиційних казок, притч або байок, що тільки додатково ускладнює переклад. До прикладу, у творі є характерні повтори, які, якщо редактор чи перекладач не зважав би на загальний стилістичний напрямок тексту, було б узятو за тавтологічну помилку.

Розглянемо процес перекладу всього змісту збірки на прикладі роботи над оповіданням «Дім Сфінкс» (в оригіналі — «The House of the Sphinx»). Попередньо прочитавши його в оригіналі, ми виокремили окремі проблемні моменти, які б в майбутньому потребували додаткових пошуків контексту або архаїчних значень певних слів. Наприклад, в одному з перших абзаців є таке речення: *«It was clear that either she suspected me of being in search of the secrets of one of her gods, or of being boldly inquisitive about her traffic with Time, or else she was darkly absorbed with brooding upon the deed»* (The Book of Wonder by Lord Dunsany. New York : Start Publishing LLC, 2015. p. 18). У сучасних словниках на кшталт Кембриджського або Мерріам-Вебстерського, слово «traffic» тлумачиться як жвавий і дещо хаотичний транспортний рух, однак, якщо звернутися до застарілого значення цього слова, то воно використовуватиметься в значенні певної комерційної угоди. Тож, якби ми звернулися до сучасних словників, то обіграли словосполучення «traffic with

Time» якось на кшталт «руху з Часом», що було б неправильним і псувало весь початковий сенс речення, у той самий момент, коли словосполучення «угода з Часом» відповідатиме закладеному автором контексту. Або ж у реченні «*The wind soughed, and the great tapers flared, [...]*» (The Book of Wonder by Lord Dunsany. New York : Start Publishing LLC, 2015. p. 20), якщо ми звірятимемося із сучасними словниками, то зіткнемося з тим, що всі вони тлумачитимуть слово «tapers» як «конусоподібний», в той час як автор має на увазі вузьку свічку про це можна також здогадатися контекстуально завдяки слову «flared». Ще цікаво було працювати над адаптацією імен і власних назв, яких у реальному житті не існує, тож перед нами простягався вибір, залишити їх прописаними транслітерацією чи адаптувати для того, аби текст видавався більш «спорідненим» читачеві. Ми вирішили орієнтуватися за контекстом: більшість власних назв вигаданих міст і загальних ми залишали транслітерованими («Зретазула», «Тет», «Мунг-га-лінг», «капітан Шард», що в оригіналі «captain Shard», замість «капітан Уламок», «Бомбашарна», тощо), але деякі, якщо вони складалися з двох цілісних англійських слів, які можливо було перекласти й це гарно лягало в текст, ми все ж перекладали та адаптували («Непевна Земля», «Радісний Звір», «Край Світу», «Відчайдушний жайворонок» тощо).

Також неодноразово ми потрапляли в ситуації, коли доводилося переставляти конструкції в реченнях, аби вони звучали більш логічно й відповідали правилам порядку слів в українській мові.

Такі випадки тільки підтверджують те, якою багатоаспектною є робота перекладача та редактора, адже вона містить у собі не тільки знання англійської та української на високих рівнях, а ще й глибоке розуміння тексту згідно з концепту та контексту. Також це вкотре підкреслює те, що редагування без попереднього ознайомлення з оригіналом не буде цілісним і як редактор, так і перекладач повинні знатися на мові оригіналу та працювати в тандемі.

Після того, як ми зробили чорновий переклад, то додатково звірилися з оригіналом, аби переконатися, що ми не припустилися ніде саме контекстуальних помилок. Якщо текст читається «натурально» і без певних перепон, через які він може видаватися штучним та машинним, то можна приступати до його редагування, яке додасть йому стилістичних штрихів там, де це виявиться необхідним, а також дозволить виправити орфографічні та лексичні помилки, яких ми не помітили під час перекладу. Звичайно, якщо над текстом працюють як редактор, так і перекладач, і це різні люди, то це дає можливість опрацювати текст під двома різними кутами й дозволить більш ефективно виявити помилки, але через те, що ми працювали водночас і в ролі перекладача, і редактора, до тексту слід бути особливо прискіпливим і критичним, аби виявити свої ж власні помилки. Наприклад, до процесу саморедагування речення «Коли ювелір Тангобринд зачув лиховісний кашель, то миттю звернув на ту вузьку доріжку. Він був злодюжкою з неабиякою репутацією, якого протегували високопоставлені й обрані, адже якось він вкрав не просто абищо, а ціле яйце Муму, та й за життя своє він цупив тільки чотири види каменів: рубіни, діаманти, смарагди і сапфіри й, як і належить усім ювелірам, мав видатні чесноти» мало такий вигляд: «Коли Тангобринд, ювелір, почув той лиховісний кашель, то миттєво звернув на ту вузьку вуличку. Він був злодюжкою, та ще й з неабиякою репутацією, тож йому й вклонялися всі вельможні й обрані, адже він вкрав не абищо, а ціле яйце Муму, та й за все життя він поцупив хіба що чотири види каменів: рубін, діаманд, смарагд і сапфір; і, подібно до всіх ювелірів, його чесноти були могутніми».

На етапі редагування ми перероблювали конструкції, аби ті звучали менш штучно в перекладі на українську мову, виправляли дрібні лексичні та орфографічні помилки, яких було допущено під час перекладацької роботи з текстом і, подекуди, логічні, якщо ті було спричинено неправильним тлумаченням тексту. Після цього було зроблено фінальне вичитування тексту, метою якого було ще раз переглянути переклад, знайти та виправити

в ньому ті помилки, що їх було пропущено під час попередніх етапів роботи над перекладом.

Коли ми опрацювали наш текст, то почали верстати наше видання, аби надати нашому продукту такого зовнішнього вигляду, який би не тільки сподобався нашим читачам, а й зробив би читання зручним завдяки правильно підібраним шрифтам, коректно оформленому макету та добре підібраній гарнітурі, від якої не стомлюватиметься око й яка естетично довершуватиме основний зміст нашої електронної книги. Оскільки наше видання майже не містить графічних елементів, окрім обкладинки, основний нахил робиться саме на комфортне сприйняття його текстової частини читачем.

Для створення обкладинки (рис. 2.1) видання ми використовували програми Canva та Adobe InDesign, а для верстки тільки Adobe InDesign.

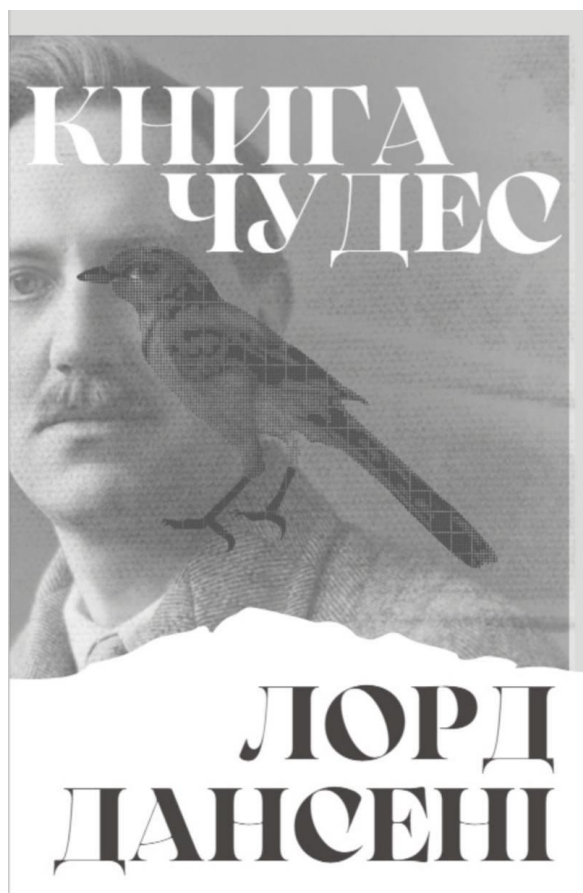

Рис. 2.1. Обкладинка електронної книги «Книга чудес»

Формат нашого видання — 84x108/32 (орієнтувалися на подібні фантастичні видання від КСД, які вони друкували в такому форматі, наприклад, «Фундацію» Айзека Азімова, які при введенні даних у програму означатимуть розмір 130x200 мм), орієнтація — книжкова. Воно має одну колонку тексту й не містить ілюстрацій. Ми обрали гарнітуру «Esruma Pro», тому що він добре читається в електронному варіанті, а обраний нами розмір шрифту 10 пт (для заголовків, які ще виділяються жирним, — 19 пт) зручно читати з будь-якого пристрою (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Приклад макету тексту в Adobe InDesign

Після того, як ми розробили налаштування макету, припасували до формату розроблену заздалегідь обкладинку, залили в нього текст, розставили нумерацію та розбили текст за розділами, ми через налаштування збережень в Adobe InDesign експортували макет у формат PDF, отримавши 82 сторінки. Ось такий вигляд мають його сторінки після експорту (рис. 2.3).

кала у своєму храмі Сомблен, але між домом Шепералка й містом, яке він шукав, лежали ця спокійна долина з її річками та горами.

Коли ноги кентавра вперше торкнулися трави цієї м'якої алювіальної¹ землі, від радості він засурмив у свій срібний ріг, загартював і завертівся, а потім понісся вздовж рівнин; ця швидкість зійшла до нього, мов панночка з лампою,² — таке ж нове й прекрасне чудо, а вітер, коли пробігав повз нього, заливався реготом. Він низько схилив свою голову до пахощів квітів; він здіймав її, аби бути ближчим до неозорих зірок; він тріумфував між королівств і з легкістю перетинав ріки, але як же ж мені передати тобі, тобі, що осівся в місті, як же я тобі опишу те, що він відчував, коли біг галопом? Він відчував таку силу, наче був вежею Бел-Нарани; таку легкість, наче був тим невагомим замком, що його буде казковий павук поміж небом та морем вздовж берегів Зіту; таку ж солодкість, що й пташина, що зранку співає на шпильях якогось із міст перед тим, як засвітає. Він був вірним супутником вітру. Він був щасливий, як пісня; блискавки його легендарних прасурів, ранніх богів, почали домішуватися до його крові, а підкови ж його гриміли. І коли він прийшов до міст людських, то всі вони затремтіли, бо їм пригадалися древні війни з мітів — тепер вони всі боялися нових битв і страшилися за рід людський. Кліо³ не зафіксувала ті війни, та й історія про них не пам'ятала, але що з того? Не хожен з нас сидів у ногах в істориків, зате всі ми вчили казки та міти, сидючи на колінах своїх матерів. І не

¹ Алювій — незцементовані відклади постійних водних потоків (річок, струмків), що складаються з уламків різного ступеня обкатаності й розмірів.

² Наймовірніше, йдеться про притчу про десятих дівачат з Євангеліє від Матвія (Матвія 25:1-13).

³ Одна з дев'яти муз, що була покровителькою історії.

було нікого, хто б не боявся дивних воєн тоді, коли бачив, як Шепералк вихиляється і стрибає вздовж громадських вулиць. Так він і минав місто за містом.

По ночі він, роздягнений, вмощувався на очереті в якому-сь з боліт чи серед пісів, а перед світанком же піднесено прокидався, напивався в темряві з річки, розплескуючи її, і риссю кидався до якоїсь високої місцини, аби зустріти там світанок і послати на схід відлуння урочистих вітань свого празного горну. Аж ось! — з-за відлуння вийшло сонце і залило новим днем рівнини й ліги, що розпростерлися навколо, мов вода, що спадає з вершин, і того задирува- того компаньйона, вітра, що голосно сміявся, і людей з їх людськими страхами в маленьких містах, і кінець-кінцем, широкі ріки, розлогі пустирі і величезні молоді скелі, а потім й нові землі за ними, й інші людські міста, а також того одвічного старого супутника, славного вітерця. Він все минав королівство за королівством, але дихання його лишалося рівним.

— То така розкіш — бути молодим і гарцювати по добрій землі, — сказав кентавр, юна людина-кінь.

— Ха-ха! — відказав зі схилив вітер, а інші вітри з рівнин його підтримали.

Дзвони били у стривожених вежах, мудрагелі вивчали пергаменти, астрологи шукали знамень серед зірок, а старигани робили невидні пророцтва.

— Ну хіба ж він не стрімкий? — казала юнь.

— Який же він щасливий! — відповідали діти.

Ніч за ніччю приносили йому сон, а день за днем він прискорював свій галоп, поки не дістався до земель аталоніанців, що жили на самісінькому краю тієї долини, а звідти він пішов до земель з легенд, таких подібних до тих, в яких він сам був виколисаний на іншому закапелку світу, що розріджували Землю і змішували її разом із су-

Рис. 2.3. Вигляд сторінок у PDF-форматі

Після цього видання можна буде запускати у продаж в інтернет-книгарнях або електронних бібліотеках. Проаналізувавши середню ціну на електронні книжки в таких додатках, як АБУК, Yakaboo та Librarius, ми встановили, що орієнтовна вартість нашого видання — 70 гривень.

Це видання є важливим, тому що розширює асортимент химерної літератури на українському ринку, таким чином привносячи до нього щось нове, тішить читачів, які є прихильниками жанру, й залучає більшу кількість людей до ознайомлення з ним. До того ж це нетипова класична література, яку можна віднести до витоків фентезійного жанру, що гарантовано зможе зацікавити тих, хто любить різну «немейнстрімну» літературу. Згодом, якщо видання матиме успіх, його можна піддавати під різні трансформації для аудиторії з різними потребами або експериментувати з формати, додаючи їм

інтерактивних елементів тощо. Електронне видання також є ідеальним для такої невеличкої за обсягом збірки, адже ціна фізичного примірника була б набагато більшою через виробничі засади, що робило б книгу менш доступною.

Наша аудиторія — це жінки й чоловіки віком від 20 до 50 років, які цікавляться світовою літературою, химерною прозою та фентезі (саме через цей факт кінцевий вік споживачів було дещо занижено). Їх об'єднує проблема, яку наш продукт і вирішує: нестача перекладів літератури в жанрі химерної прози. Це можуть бути люди, які займаються різного роду діяльністю, але важливо, аби їх цікавила саме література.

Однак, якщо брати нашою цільовою аудиторію тільки тих, хто завідомо знає про цей жанр, цього письменника і чекав конкретно на цей український переклад — чи дійсно не вийде дуже мала кількість людей, які зможуть зацікавитись цим виданням? Тому, на нашу думку, важливо цілитись саме у вподобання цільової аудиторії, але різноманітними методами також залучати й потенційних читачів з-поза меж цієї інформаційної бульбашки.

Для цього особливо добре підходить розміщення реклами та інформації про видання на різних телеграм-каналах з великою аудиторією («Непозбувний книгочитун», «Книжковий бункер», «Літературний тигр» тощо). Також можна звернутися до тієї ж тактики, що й у видавництва «Кажан» — робити розлогі інформаційні дописи про жанр та автора, які не просто ставитимуть читачів перед фактом виходу такого-то видання, а через цікаву історичну довідку розповідатимуть аудиторії, чому цей письменник є важливим і чому його творчість може зацікавити. Такі дописи можна писати як для телеграму і фейсбуку, а також і для інстаграму (але слід пам'ятати, що для інстаграму також надзвичайно важливим є візуал, тому для нього потрібно більше ресурсів). За подібним принципом можна також робити відео для тіктоку, але варто пам'ятати, що для цього майданчика зовсім не підійдуть розлогі інформаційні відео, а такі, які поєднуюватимуть у собі водночас і важливий для нас інформаційний складник, і тренди, які

допоможуть відео вийти до зовнішньої аудиторії, адже саме це і є нашою головною метою.

Як варіант просування можна також розглянути й статті на замовлення від літературознавців для таких літературних майданчиків, як, наприклад «Читомо», «Читай», «Das ist fantastisch!», «Враження», «Бабай» тощо. Можна також проводити презентації-обговорення в різних книгарнях чи в рамках участі у книжкових фестивалях.

Отже, над своїм виданням ми працювали в чотири етапи від задуму проєкту й аж до його реалізації. Спочатку ми сформуvalи ідею, мету та концепцію проєкту, проаналізували конкурентний ринок і розпочали роботу над його наповненням. Ми перекладали та редагували «Книгу чудес» Лорда Дансені, що теж тривало в кілька етапів: попередньо ми ознайомилися з оригіналом тексту, потім почали перекладати, опісля чого займалися редагуванням, яке передбачало роботу над стилістичними, лексичними, граматичними та орфографічними помилками.

Після цього ми оформлювали видання: для цього ми використовували застосунки Canva для обкладинки та Adobe InDesign для верстання основного тексту. Дібрані нами формат, гарнітура та її розмір сприятимуть тому, що наче видання буде комфортно та приємно читати в тому форматі, який ми обрали, — у PDF.

Після того, як ми експортували наше видання, його можна вивантажувати на майданчиках з продажу електронних книжок на кшталт Yakaboo та АБУК. Ціна нашого видання — 70 грн.

Цільова аудиторія нашого видання — це дорослі люди, зацікавлені в літературі, в цьому жанрі та авторі, однак нашим бажаним результатом також є привернення уваги й потенційних клієнтів «ззовні». Для цього ми використовуватимемо різні способи промоції нашого видання в соціальних мережах з урахуванням особливостей постингу на цих майданчиках, а також пропонуємо брати участь у програмах ярмарково-фестивальних заходів і писати розлогі матеріали з теми на різних книжкових ресурсах.

ВИСНОВОК

З результатів дослідження можна зробити такі висновки:

1. Було розкрито поняття «перекладу» та «художнього перекладу» та виявлено їх вплив на міжкультурну комунікацію та обмін досвідом між державами. Було розглянуто основні засади роботи над художнім перекладом, його особливості, які надзвичайно важливо знати під час роботи з такими текстами, адже, як ми з'ясували, людина, яка опрацьовує його, представляє читачеві автора й має якомога сильніше передати тон, настрій, форму, концепцію та ідею твору, при цьому не втрачаючи суті авторського оригіналу.
2. Було розглянуто взаємозв'язок роботи перекладача та редактора, а також окреслено межі редакторського втручання в художній перекладний текст після того, як його вже було перекладено. Було з'ясовано, що робота редактора над такими текстами є багатоаспектною, адже включає в себе не тільки високі навички володіння мовою оригіналу та мовою перекладу, а ще й уміння розуміти текст на концептуальному, контекстальному та стилістичному рівнях.
3. У рамках створення нашого дипломного проєкту ми проаналізували конкурентне середовище, в яке потрапить наш продукт після реалізації, а також виявили основні переваги та недоліки видавництв, які публікують аналогічну літературу. Зробивши відповідні висновки, ми сформували портрет читацької аудиторії нашого видання й продумали стратегії просування продукту.
4. Під час роботи над проєктом нами було створено видавничий проєкт, а саме електронне художнє перекладне видання Лорда Дансені «Книга чудес». В основу роботи над нашим продуктом було покладено теоретичні та практичні навички, здобуті за роки навчання. Сама розробка продукту тривала в кілька етапів, які сягали від формування концепції й до остаточної його реалізації. Спочатку ми ідейно окреслили зміст нашої збірки, її зовнішній вигляд тощо, а потім почали працювати над наповненням, що

включало в себе переклад та подальше редагування авторського оригіналу. Після того, як ми розробили текстову частину видання, спираючись на здобуті нами теоретичні навички, ми почали працювати над макетом видання в програмі Adobe InDesign.

5. Наш готовий проєкт є електронною книжкою у форматі PDF, який є унікальним, важливим та корисним для читача з таких причин:

- наш переклад твору Лорда Дансені є дебютним для українського книжкового ринку, тож наш продукт розширює межі його асортименту й пропонує щось нове не тільки прихильникам жанру й автора, а й тим, хто цікавиться світовою літературою;
- зручний формат нашого видання, адже його фінальний вигляд дає змогу комфортно зчитувати текст з будь-якого пристрою та робить цей процес більш доступним, адже читачам не потрібно буде носити із собою фізичний примірник. До того ж далеко не всі видавництва пропонують своїм читачам електронні варіанти своїх видань, що робить наш продукт більш затребуваним для тих, хто віддає перевагу такому формату;
- ціна нашого фінального продукту, яка є відносно невеликою в порівнянні з аналогічними електронними виданнями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. Київ : Юніверс, 2002. 280 с.
2. Некряч Т. Є., Чала Ю. П. Через терни до зірок: труднощі перекладу художніх творів : навч. посіб. для студентів перекладацьких факультетів вищих навчальних закладів. Вінниця : НОВА КНИГА, 2008. 200 с. URL: https://books.google.com.ua/books/about/%D0%A7%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B7_%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B8_%D0%B4%D0%BE_%D0%B7%D1%96%D1%80%D0%BE%D0%BA.html?id=oq8RCgAAQBAJ&redir_esc=y дата звернення : (27.05.2024).
3. Від топів до особистих смаків: як видавці обирають книжки для перекладу. *Chytomo* : вебсайт. URL: <https://chytomo.com/vid-topiv-do-osobystykh-smakiv-iak-vydavtsi-obyraiut-knyzhky-dlia-perekladu/> дата звернення: (27.05.2024).
4. Ткаченко В. П., Чеботарьова І. Б., Киричок П. О., Григорова З. В. Енциклопедія видавничої справи : навч. посіб. Харків : Прапор, 2008. С. 113–114.
5. Стріха М. В. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. Київ : Факт — Наш час, 2006. 344 с. URL : <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f42e2636-ec24-4670-bae3-0b2a576d113b/content> дата звернення : (27.05.2024).
6. Шемуда М. Г. Художній переклад як важливий чинник міжкультурної комунікації. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя*. 2013. Вип. 1. С. 164–168. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2013_1_33 дата звернення : (27.05.2024).
7. Ніколаєва Т. Особливості художнього перекладу з української на англійську мову. *Проблеми гуманітарних наук*. 2013. Вип. 42. С. 119–127.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgn_fl_2018_42_13 дата звернення : (27.05.2024).

8. Рущиць В. С., Дячук Н. В. Лексичні трансформації у художньому перекладі. *Modern science, practice, society* : матеріали міжнар. наук. конф. (м. Бостон, 25–26 травня 2020 р.). 2020. С. 407–408. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/31725/1/XVIII-Conference-25-26-Boston-USA-book-408-410.pdf> дата звернення : (27.05.2024).

9. Олійник Т. Семіотичний підхід до перекладу художньої літератури. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського*. 2013. Вип. 18. С. 427–431. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_filol_2013_18_88 дата звернення : (28.05.2024).

10. Линтвар О. М. До проблеми художнього перекладу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2012. Вип. 30. С. 144–147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2012_30_45 дата звернення : (28.05.2024).

11. Гончаренко А. О. Вплив культурних відмінностей на художній переклад. *Інтелект. Особистість. Цивілізація*. 2024. Вип. 1 (26). С. 80–88. URL: <https://intelektn.donnue.edu.ua/index.php/intelekt/article/view/87/89> дата звернення : (28.05.2024).

12. Василюк О. М. Перекладацькі трансформації у процесі редагування перекладу різножанрових текстів (на матеріалі англійської мови). *Нова філологія*. 2011. Вип. 45. С. 178–179. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2011_45_50 дата звернення : (28.05.2024).

13. Косинська Ю. В. Переклад як об'єкт авторського та професійного редагування. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2013. Вип. 42. С. 203–205. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizh_2013_52_40 дата звернення : (28.05.2024).

14. Александрович М. В. Практичні засади редагування перекладів. *Інтегровані комунікації*. 2019. Вип. 1 (7). С. 38–41. URL:

<https://intcom.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/134> дата звернення : (28.05.2024).

15. Абдуллаєва А. Ф. Актуальні питання теорії та практики художнього перекладу. 2020. С. 120–127. URL: <http://ds.forlan.org.ua/bitstream/handle/123456789/117/%D0%AF%D1%81%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%9E.%D0%90.2015b.pdf?sequence=1&isAllowed=y> дата звернення : (28.05.2024).

16. Зарицький М. С. Переклад: створення та редагування : навч. посіб. Київ : Парламентське вид-во, 2004. 120 с. URL : <https://www.calameo.com/books/000716132b6f9d124b035> дата звернення : (28.05.2024).

17. Ясинецька О. А. Курйози художнього перекладу. *Лінгвістичний вісник*. 2015. Вип. 4. С. 120. URL : https://www.researchgate.net/publication/350062763_Kurjozi_hudoznogo_perekladu_Lingvisticnij_visnik_2015_Vip_4_S_120-127 дата звернення : (28.05.2024).

18. Основи теорії редагування перекладів : конспект лекцій / укладач: О. В. Ребрій. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. 88 с.

19. Партико З. В. Норми редагування перекладів. *Вісн. Книжк. палати*. 2013. № 7. С. 1–6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2013_7_3 дата звернення : (28.05.2024).

20. Міронова Д. В. Принципи редагування художнього перекладу. *Технологія і техніка друкарства*. 2008. Вип. 3–4. С. 187–195. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Titd_2008_3-4_28 дата звернення : (28.05.2024).

21. Відомості бібліографічного реєстру Книжкової палати. *Книжкова палата України імені Івана Федорова* : вебсайт. URL: http://www.ukrbook.net/statistika_.html (дата звернення: 28.05.2024).

22. У 2023 році частка тиражу російськомовних книг скоротилася до 1,2 %. *Скільки-скільки* : вебсайт. URL: <https://skilky-skilky.info/u-2023-rotsi-chastka-tyrazhu-rosiyskomovnykh-knyh-skorotylasia-do-1-2/> (дата звернення: 28.05.2024).

23. Коноваленко Т. В. Магічно-реалістична проза. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2016. Вип. 10. С.196–201. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpufn_2016_10_30 (дата звернення: 28. 05. 2024).
24. Joshi S. T. *The Weird Tale*. Cabin John : Wildside Press LLC, 2003. 308 p. URL: https://www.google.com.ua/books/edition/The_Weird_Tale/ (дата звернення: 28. 05. 2024).
25. Чайковська В. Т. Українська химерна проза: історія народження терміну. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. 2008. Вип. 26. С. 1–3. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/991> (дата звернення: 28. 05. 2024).
26. Notable Weird Fiction Authors: How to Write Weird Fiction. *MasterClass* : website. URL: <https://www.masterclass.com/articles/weird-fiction> (date of access: 29.05.2024).
27. Carter L. *Imaginary Worlds: The Art of Fantasy*. New York : Ballantine Books, 1973. P. 27–30. URL: <https://archive.org/details/imaginaryworlds00linc/page/n5/mode/1up> (дата звернення: 29. 05. 2024).
28. *Supernatural Horror in Literature*. H.P. Lovecraft : вебсайт. URL: <https://www.hplovecraft.com/writings/texts/essays/shil.aspx> дата звернення: (30. 05. 2024).